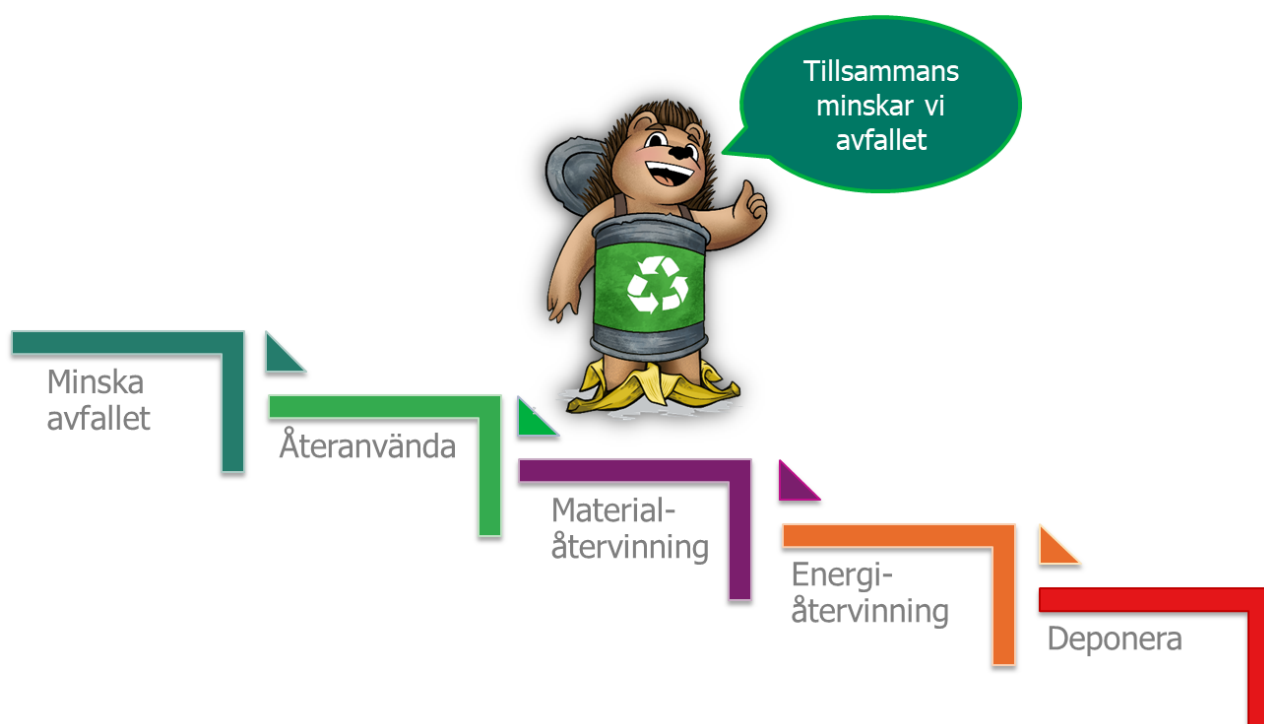

Avfallsverksamheten Region Gotland 2025

Särredovisning

Innehåll

Om avfallsverksamheten	3
Vårt avfall	3
Förvaltningsberättelse	3
Framåtblick	3
Resultat 2025.....	4
Redovisningsprinciper	5
Måluppfyllelse	5
Mål enligt avfallsplan 2020-2030	5
Status	5
Kommentar	5
På Gotland genereras mindre avfall.....	5
Påbörjad.....	5
Från sommaren 2025 infördes gratis besök för hushållen på ÅVC. Detta medförde att nästan dubbelt så mycket avfall togs emot under det första halvåret mot tidigare år. Under 2026 ska denna mängd förhoppningsvis minska. Det positiva i detta är att detta sannolikt bidragit till att mindre avfall lagras eller hanteras i hemmen på Gotland.	5
Viktiga händelser under 2025.....	6
Investeringsredovisning 2025	7
Verksamhetsmått.....	7
Resultaträkning 2025	8
Balansräkning 2025-12-31	9
Avfallstaxan	10

Om avfallsverksamheten

Vårt avfall

Region Gotlands avfallsverksamhet utgör en del av den cirkulära ekonomin. Verksamheten står inför nya och förändrade avfallsströmmar vilket skapar nya möjligheter, där effektiv insamling och behandling av avfallets alla fraktioner kan omhändertas på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt.

Förvaltningsberättelse

Region Gotlands avfallsverksamhet bedrivs i huvudsak genom externa entreprenörer. Under 2025 var de största avtalsparterna Verdis AB, Ragn-Sells AB och Fårö slamsugningstjänst AB. Slamverksamheten, deponin i Slite samt alla sju återvinningscentraler (ÅVC) drivs i egen regi.

Särredovisningen avser den taxefinansierade verksamheten på avfallsavdelningen.

Framåtblick

Avfallsavdelningen arbetar utifrån de lagkrav som ålagts Region Gotland genom Miljöbalkens regler i 15 kap. Detta omfattar samlingsansvar, 15 kap 20a§ Miljöbalken, behandlingsansvar 15 kap. 20§ Miljöbalken och definitionen av kommunalt avfall 15 kap 3§ Miljöbalken. Avfallsavdelningen ansvarar även för att förvalta renhållningsordningen, 15 kap 41-44§§ Miljöbalken, där avfallsplan och lokala avfallsföreskrifter ingår. Avfallsplanen riktar sig till alla förvaltningar inom Region Gotland. Avfallsföreskrifterna riktar sig till alla kommunala avfallsabonnenter. Finansieringen av denna del inom avfallsavdelningen är taxefinansierad genom avfallstaxan som är beslutad av Regionfullmäktige med stöd av 27 kap 4-6 §§ Miljöbalken.

Lagförändringar som väntas träda i kraft under 2026 handlar om av-monopolisering av vissa typer av avfall, samt en förflyttning av tillsynsansvar för det kommunala avfallsansvaret. Detaljhandel kommer framöver inte omfattas av det kommunala ansvaret, utan ska använda sig av andra samlingsentreprenörer. Det kommer att finnas dispensmöjligheter för verksamheter som vill anlita privata aktörer för avfallsinsamling och behandling av detta avfall. Matfett som används i matlagning, t.ex. fritureolja, omfattas inte längre av det kommunala samlingsmonopolet. Som förberedelse för detta har Region Gotland tillsammans med Tillväxt Gotland tagit fram ett koncept som passar in i detta där det är en symbios och övergången bedöms ha liten påverkan på Gotland. Trots ovan förändringar måste Region Gotland förbereda sig på det så kallade andrahandsansvaret, om verksamheter inte vill anlita en privat aktör, detta kan göra att omfattningen av samlingsverksamheten de kommande två åren kan vara svåröversäglig. Tillsynsansvaret för det kommunala avfallsansvaret kommer att gå över från Region Gotland (kommunalt tillsynsansvar) till Länsstyrelsen.

Från och med den 1 februari 2026 inleds en ny avtalsperiod för samlingsentreprenaden där upphandlad entreprenör är Verdis AB. I detta uppdrag ska anlita entreprenör vara förberedd för hemsorteringen med fyrfacksfordon och ruttplanering. Upphandlad entreprenör för fyrfackskärl och utsättning av dessa är PWS Nordic. Avfallsgruppen på VA- och avfallsavdelningen, Verdis och PWS träffas regelbundet inför det kommande utbytet av gamla kärl och utsättning av de nya fyrfackskärlen. Regionen har från den första februari tagit över samlingsavdelningen i Hansestaden Visby. Under hösten/vintern 2026 kommer utsättning av nya, anpassade kärl för hemsortering att lämnas ut till kunderna. På grund av den äldre bebyggelsen i Hansestaden Visby kommer villkoren för hemsortering och utrymmeskrav se olika ut för fastigheterna, därför erbjuds alla fastighetsägare möjlighet att till viss mån välja

vilka kärllorlekar som fungerar bäst utifrån deras platsmöjligheter. Det kommer att finnas ett standardval för de som inte gör ett aktivt val och under det första året för hemsorteringen 2027 går det att byta ut kärllor utan kostnad.

Från 2027 kommer ersättningen för återvinningsstationer (ÅVS) att tas bort från Naturvårdsverket. Samtidigt ska nya så kallade lättillgängliga insamlingsplatser (LIP) ersätta de tidigare ÅVS. På dessa ska det enbart finnas möjlighet att slänga större plast- och pappersförpackningar, exempelvis från köp av vitvaror, möbler och andra typer av stora förpackningar som inte får plats i hemsorteringskärlen. Övriga förpackningsavfallsfraktioner menar Naturvårdsverket ska samlas in via hemsorteringen.

Under 2026/2027 pågår ett projekt där en återbrukskarta tas fram. I denna karta kan man söka platser och entreprenörer som arbetar inom återvinning/återbruk. Syftet är att minska mängden avfall som slängs.

Samarbeten inom avfallsbranschen är viktig för att driva den hållbara avfallshanteringen framåt. VA-/avfallsavdelningen kommer under året att vidga samarbeten med övriga delar inom samarbetsorganisationen Avfall Sverige, internt inom Region Gotland, samt med entreprenörsbranschen.

Två strategiska upphandlingar behöver genomföras för slamverksamheten, exempelvis av ett terränggåendefordon för längre slangdragning, då man idag drar nästan fyra mil extra slang per år, fördelat på sex fordon. Vidare kommer en avgrusningsanläggning att upphandlas för att kunna tömma slam vid vissa, strategiskt utplacerade serviser på avloppsledningsnätet, detta på grund av att man enbart kan tömma slam på tre avloppsreningsverk på Gotland, varav den ena är stängd under sommaren på grund av kapacitetsbrist. Med en avgrusningsanläggning kan slamverksamheten tömma längre ut på ledningsnätet, vilket bedöms kunna minska den momentana belastningen på avloppsreningsverken.

Resultat 2025

För den avgiftsfinansierade verksamheten inom avfallsavdelningen redovisas ett positivt utfall 2025 jämfört med budget om 1 037 tkr. Avvikelsen från budget beror på att:

- Förpackningsinsamlingen har varit svårt att få grepp om. Osäkerhet finns fortfarande kring vilken ersättning som utbetalas och vilka kostnader det verkligen blev.
- Slamverksamheten har redovisat ett överskott om 5 073 tkr.
- Avfallsskatt blev högre till följd av större mottagningsvolym under 2025, vilket har medfört högre avfallsskatt. (4,8 mkr jämfört med 2,0 mkr 2024).
- Utrangering har gjorts av ett avbrutet investeringsprojekt för utbyggnad av deponiceller på Slite Deponi 2022 vilket belastat 2025 års resultat med en kostnad om 1 258 tkr.
- Borttagande av avgifter på ÅVC för privata kunder har inneburit lägre intäkter.

Tabell 1: Utfall och budget 2025 (tkr)

	Budget 2025	Utfall 2025	Avvikelse
Intäkter	128 680	143 419	14 739
Kostnader	-128 680	-142 382	-13 702
Årets resultat	0	1 037	1 037

Redovisningsprinciper

Alla ekonomiska händelser inom kommunal avfallsverksamhet (offentlighetsrättslig, såväl som privaträttslig) ska bokföras och redovisas i enlighet med god redovisningssed, vilket innebär att huvudmannen ska följa de lagar och normer som finns för redovisningen. Om verksamheten bedrivs som kommunal förvaltning/nämnd, gemensam nämnd eller kommunalförbund, regleras externredovisningen av den kommunala redovisningslagen (KRL 1997:617).

Grunden i självkostnadsprincipen är att varje generation ska stå för sina kostnader. Det är därför viktigt att periodisera kostnader till rätt period och att alla relevanta kostnader är fördelade och redovisade på verksamheten. I verksamheter vars avgiftsuttag inte får överskrida självkostnaden, så som insamling av kommunalt avfall, innebär det att ett överskott inte kan betraktas som vinst. Ett avgiftsuttag som överstiger periodens fastställda kostnader är i stället en form av skuld till avgiftskollektivet.

Måluppfyllelse

Mål enligt avfallsplan 2020-2030	Status	Kommentar
På Gotland genereras mindre avfall.	Påbörjad	Från sommaren 2025 infördes gratis besök för hushållen på ÅVC. Detta medförde att nästan dubbelt så mycket avfall togs emot under det första halvåret mot tidigare år. Under 2026 ska denna mängd förhoppningsvis minska. Det positiva i detta är att detta sannolikt bidragit till att mindre avfall lagras eller hanteras i hemmen på Gotland.
År 2025 är det enklare för Gotlands invånare och besökare att återanvända/återbruka begagnade varor. Återanvändning av bygg- och rivningsavfall har ökat.	Påbörjad	Återbruk på ÅVC Visby, Klintehamn och Hemse i samarbete med daglig verksamhet har byggts ut. Textilinsamling upprättades på samtliga ÅVC.
År 2025 går avfall och material som inte kan återbrukas till materialåtervinning. Andelen källsorterat avfall har ökat.	Påbörjad	Plockanalyserna från restavfallet visade på att den nedåtgående trenden med förpackningsavfall i restavfallet brutits och visar på ökande mängder igen.
Resurserna i det avfall som uppstår tas tillvara på Gotland. År 2025 har återvinningen av energi och näring från avfall ökat.	Påbörjad	Då det saknas anläggning för energiåtervinning av Returträ på Gotland skickas detta till fastlandet för energiåtervinning. Kompostjord säljs till lokal entreprenör för matjord. Restavfall går till energiåtervinning på samförbränningsanläggningen i Slite. Matavfall går som biogas och biogödsel på Gotland.
Minimerad negativ miljöeffekt från nedlagda och aktiva deponier.	Påbörjad	Under 2025 genomfördes en intern översyn av organisationen för nedlagda deponier. Detta mynnade ut i att Projektavdelningen anställde en projektledare med erfarenhet av nedlagda deponier och miljöprojektledning. Arbetet har tagit fart och under 2025 fastställdes ett projektdirektiv för det kommande arbetet.
Verksamheten kan vara helt avgiftsfinansierad och finansieringsgraden ska vara 100 procent över en treårsperiod.	Klar	Finansieringsgraden 2025 var 100 %.

Viktiga händelser under 2025

- Förberedelse för hemsorteringen som införs 2026
- Balans inom slamverksamheten
- Textilinsamlingen
- Projekt nedlagda deponier
- Egen drift av ÅVC, försök med avgiftsfria besök på ÅVC för hushållen
- Insamlingsansvaret i Hansestaden Visby

Avtalsuppföljningar, driftmöten och avtalsgenomgångar sker med de entreprenörer som anlitas för att utföra uppdragen inom det kommunala ansvaret för avfall. Detta görs för att kontrollera att leveranser sker enligt avtal samt för att följa upp de delar som omfattar de krav inom miljö, social hållbarhet och arbetsmiljön som ställts i upphandlingarna. Inför hemsorteringen har ett omfattande förberedelsearbete pågått med både utsättningsentreprenören för de nya fyrfackskärnen samt insamlingsentreprenören för hushållsavfall. En kommunikationsplan har tagits fram inför omställningen till hemsortering med syfte att informera om de nya kärnen och varför man ska sortera sitt avfall.

Slamverksamheten har under 2025 tagit stora kliv och har börjat komma tillbaka till ordinarie tömningstider. Detta medför naturligtvis att en del kunder upplever att de plötsligt får en annan tömningsmånad och att man även kan få två tömningar på ett år. Verksamheten har respekt för detta och försöker både förklara och underlätta för de som upplever det som orättvist. Fortsatta reinvesteringar i slamfordonen pågår. Under 2025 blev en upphandling överklagad vilket ledde till att fordonet inte kunde levereras under samma år utan leverans är planerad till våren 2026. Samtidigt genomförs en upphandling av ytterligare två slambilar under 2026, med förväntad leverans under 2026.

2025 var ett utmanande år för Sveriges kommuner när insamlings- och behandlingsansvaret för textilier infördes hos kommunerna. Ansvar omfattar alla typer av textilier oavsett skick på dessa. Hösten 2025 lättade Regeringen på kravet för vilka textilier som skulle återvinnas och samlas in, där smutsiga och trasiga textilier i stället kan sorteras som restavfall. Vidare fattades beslut inom EU att det senast 2029 ska finnas ett producentansvar för textilier som ska bekosta insamling och återvinning av textilier. För närvarande pågår samtal om hur detta ansvar ska utformas för Sverige. Region Gotland följde branschorganisationens råd och avvaktade beslutet om lägre krav för textilinsamlingen som kom under hösten 2025.

Under 2025 genomfördes en intern översyn av hur avfallsavdelningens arbete med nedlagda deponier fungerat. Man förtydligade, i enlighet med praxis, att finansieringen av de nedlagda deponierna inte fick finansieras av avfallstaxan. Denna översyn utmynnade i att projektavdelningen på teknikförvaltningen anställde en projektledare som var specialiserad på deponier och miljöfrågor som fick i uppdrag att arbeta med slutbehandling av Gotlands nedlagda deponier. Beställare är avfallsavdelningen och i styrgruppen sitter förvaltningens ekonomichef, sakkunnig på avfallsavdelningen samt avdelningschef på projektavdelningen. Finansieringen av projektet sker med avsatta medel för återställning av nedlagda deponier.

Under 2025 tog avfallsavdelningen över driftansvaret på samtliga av Gotlands sju ÅVC:er. Detta medförde initialt ett intensivt arbete med schemaläggningar och rekryteringar av personal.

Verksamheten flyter numera på väl och innebär en lägre kostnad än med drift på entreprenad. Under 2025 fattade tekniska nämnden beslut om att införa ett försök med gratis besök på ÅVC för hushållen. Det visade sig under försökstiden att det kom in nästan dubbelt så mycket avfall till ÅVC än tidigare. Försöket visar att det sannolikt funnits ett uppdämt behov av att lämna avfall och förhoppningen är att det även kan medföra att förekomsten av hantering av avfall på den egna fastigheten upphör.

Under året fattade tekniska nämnden beslut om att sköta insamlingen av avfall i Hansestaden Visby i egen regi på försök i fyra år. Syftet är att prova ut olika insamlingslösningar som är anpassade till den världsunika bebyggelsen i Hansestaden Visby. För att utveckla denna insamling och planera inför den har en grupp utvecklare på avfallsavdelningen arbetat med att titta på tänkbara lösningar för insamlingen.

Investeringsredovisning 2025

Några investeringar inom avfallsverksamheten gjordes inte under 2025.

Tabell 2: Investeringsprojekt inom avfallverksamheten 2025 (tkr)

INVESTERINGSPROJEKT	Budget 2025	Utfall jan-dec 2025	Avvikelse
Utbyte av container	500	0	500
Omlastpl. förpackningsinsamling	1 000	0	1 000
Maskiner & fordon, avfall	10 085	0	10 085
Totalt	11 585	0	11 585

Under 2025 genomfördes en inventering av containrar på ÅVC och de äldsta och sämsta containrarna togs bort. Det konstaterades att inget utbyte av containrar behövdes i närtid och framöver är reinvesteringen justerad för ett lägre behov. Iordningställande av omlastningsplatsen som anläggs på Roma avfallsanläggning påbörjades under vintern 2025 men investeringsutgiften kommer att bokföras på 2026. Upphandlingen av en ny slambil överklagades och i den efterföljande rättsliga prövningen fick Region Gotland rätt i samtliga instanser. Den leverantör som tilldelades avtalet hade under tiden den rättsliga prövningen pågick sålt sin slambilsverksamhet och kunde därför inte fullfölja avtalet. Leverantören, som kom på andraplats, har i stället tilldelats upphandlingen och leverans av slambil ska ske i maj 2026. Under 2026 ska två nya fordon upphandlas.

Verksamhetsmätt

Branschorganisationen Avfall Sverige samlar in avfallsstatistik från landets kommuner och regioner samt tar fram och redovisar nyckeltal för avfallshantering. Avfall Sverige sammanställer ett sammanvägt index som speglar avfallsverksamheten på ett övergripande sätt.

Avfallsverksamheten

I nedanstående tabell redovisas verksamhetsmätt för avfallsverksamheten 2024-2025. Vid beräkning av mängd per person har invånarantalet justerats med hänsyn till fritidshus, gästnätter och arbetspendling. Andelen förpackningsavfall har dubblats sedan tidigare år, den bakomliggande orsaken är sannolikt att verksamheter använder ÅVS och ÅVC för att bli av med sitt förpackningsavfall. Det gör även att mängden förpackningsavfall är fyra gånger högre än riksnittet. Enligt 3 kap 6§ punkt 2 avfallsförordningen (2020:614) ska verksamheternas förpackningsavfall lämnas till den som är skyldig att ta emot avfallet till följd av

producentansvar, på Gotland är det Ragn Sells AB:s anläggning på Österby i Visby (<https://npa.se>).

AVFALLSVERKSAMHET	2024	2025		2024		Avvikelse	
	Medel i riket, kg per person	Total mängd i ton	Kg per person*	Total mängd i ton	Kg per person*	Total mängd i ton	Kg per person
Mängd insamlat mat- och restavfall	187	9 390	142	9 930	150	-540	8
- varav insamlat komposterbart (= matavfall)	44	3 210	48	3 325	50	-115	2
- varav restavfall avfall	143	6 180	93	6 605	100	-425	7
Mängd returpapper och förpackningar (inkl. well)	53	12 957	196	6 267	95	6 690	-101
Total mängd insamlat hushållsavfall**	240	22 347	337	17 234	260	-5 113	-107

*Definitiva uppgifter för 2025 fastställs kvartal 2 år 2026.

**Returpapper och förpackningar, elavfall, farligt avfall, grovavfall, mat- och restavfall.

Slamverksamheten

I nedanstående tabell redovisas verksamhetsmått för slamverksamheten 2024 och 2025. Av statistiken framgår att antalet enskilda avlopp har ökat mellan åren med 420 samtidigt som totala antalet tömningar ökat med 3 829. Orsaken till den kraftigt ökade mängden tömningar beror på att slamgruppen förändrat planeringen vilket gett en tydligt positiv förändring. För att snabba på den eftersatta tömningen har dessutom två slambilar anlåtats av entreprenörer vilket även bidragit med ökad tömningsfrekvens. De nya slambilar som ersatt de äldre fordonen har inneburit färre driftavbrott och ökat tömningskapaciteten.

SLAMVERKSAMHETEN	2025	2024	Differens
Slamtömning enskilda avlopp			
- Antal brunnar/tankar	13 403	12 983	420
- Antal tömningar	15 123	11 294	3 829

Resultaträkning 2025

(tkr)

Resultaträkning	Budget 2025	Utfall 2025	Avvikelse
Intäkter	128 680	143 429	14 749
Kostnader	-128 680	-142 392	-13 712
Entreprenad, köp av verksamhet o tjänster	-76 599	-74 396	2 203
Personalkostnader	-22 332	-26 226	-3 894
Material, inventarier	-5 453	-6 242	-789
Övriga verksamhetskostnader	-18 680	-29 923	-11 242
Avskrivningar	-5 616	-5 605	10
Finansiella poster	0	0	0
Resultat	0	1 037	1 037

Balansräkning 2025-12-31

(tkr)

TILLGÅNGAR	2025-12-31	2024-12-31
Anläggningstillgångar		
Mark, byggnader och tekniska anläggningstillgångar	28 140	31 649
Maskiner och inventarier	15 806	15 160
Summa anläggningstillgångar	43 946	46 809
Omsättningstillgångar <i>not 1</i>	32 318	24 063
SUMMA TILLGÅNGAR	76 264	70 872
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		
Eget kapital <i>not 2</i>	12 039	11 002
<i>varav årets resultat</i>	<i>1 037</i>	<i>9 867</i>
Avsättningar <i>not 3</i>	13 868	12 818
Långfristiga skulder	0	0
Kortfristiga skulder <i>not 4</i>	50 357	47 052
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	76 264	70 872
Ställda panter och ansvarsförbindelser		
Pensionsförpliktelser intjänade före 1998	2 162	2 502
<i>därav särskild löneskatt</i>	<i>525</i>	<i>488</i>

Noter 2025

Not 1 – Omsättningstillgångar (tkr)	2025	2024
Kundfordringar	17 270	17 399
Mervärdesskatt	2 824	1 655
Kortfristig placering andel av pensionsmedel	483	275
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	11 741	4 734
Summa	32 318	24 063

Not 2 - Eget kapital (tkr)	2025	2024
Ingående eget kapital	11 002	1 135
Årets resultat	1 037	9 867
Utgående eget kapital	12 039	11 002

Not 3 – Avsättningar (tkr)	2025	2024
Avsättning för pensioner	897	800
Avsättning för särskild löneskatt för pensioner	218	194
Avsättning för efterbehandling deponi	12 753	11 824
Summa	13 868	12 818

Not 4 - Kortfristiga skulder (tkr)	2025	2024
Leverantörsskulder	11 074	8 671

Mervärdesskatt	3 454	3 480
Semesterlöneskuld	2 101	1 851
Pensionskostnad AÅP	604	488
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader	6 593	2 313
Övriga kortfristiga skulder	26 531	30 249
Summa	50 357	47 052

Avfallstaxan

Avfallstaxan höjdes inte under 2025. Orsaken var att finansieringen numera är 100 procent med ett ackumulerat överskott som ska regleras under de kommande åren. Regleringen är tänkt att hanteras genom att inte höja avfallstaxan de kommande åren samt eventuella förbättringar av tjänster och service i mån av utrymme.